

O ABSURDITÁCH

Milé čtenářky, vážení čtenáři,

je léto a většina lidí se v tomto čase těší na zaslouženou dovolenou. Jsou však i tací, kteří pro nával práce mají problém najít na dovolenou aspoň jeden volný týden. A pak jsou zde ti, kteří si mohou o dovolené sami úředně rozhodnout. Parlamentní prázdniny je termín pro dlouhé letní období, kdy český i evropský parlament mají „oprávněnou“ dovolenou. I když dnes můžeme sledovat téměř celý svět on-line 24 hodin denně a nedořešených problémů neubývá, zákonodárci to vidí jinak. Pro ně platí okurková sezóna, anglicky *silly season* (hloupé období), německy *Sommerloch* (letní díra), děje se málo mediálně významných událostí a hrát bez publika prostě nemá smysl.

Státní instituce a veřejná správa jsou největším zadavatelem stavebních zakázek a jsou přitom vázány zákony. A jejich stav, neustálé novelizace a způsob provádění jsou stále alarmující. Stavební díla mají dlouhou dobu přípravy a zpravidla ještě mnohem delší dobu využívání. Proto na jedné straně vyžadují zákony, které tvoří systém a dávají pravidla, na druhé straně potřebují úřední personál, který je schopen tento systém obsluhovat, řídit a pravidla dodržovat. A zde máme hned jeden problém naší nedospělé demokracie. Miroslav Zikmund v jednom svém komentáři uvádí: „*Demokratičtí nejsme proto, že jsme si instalovali demokratický systém, v rámci kterého můžeme na režim a jeho představitele nadávat. Demokratičtí jsme až tehdy, když jsme schopni vést diskuzi, jejímž výsledkem není pouhý souhrn přání, ale jejímž výsledkem jsou rozhodnutí, za která jsme ochotni platit.*“

Jednotlivé strany rozhádaného parlamentu sledují hlavně své partikulární zájmy, na jejichž realizaci mají k dispozici omezený čas jednoho volebního období. Odborná zkušenost, profesionalita, zdravý rozum a dlouhodobá strategie jsou při rozhodování jen vedlejší atributy. Za důsledky špatných rozhodnutí politici osobně neodpovídají a účet nakonec zaplatí všichni, vnímání politiky jako služby podřízené veřejnosti je ojedinelé.

Práce na samostatném zákoně o liniových stavbách, který měl umožnit zkrácení stavební přípravy a využití disponibilních financí SFDI během následujících let v řádu 100 miliard ročně, je zastavena. Navržená novela stavebního zákona sice zavádí institut jednotného koordinovaného řízení a integraci posuzování vlivů záměru na životní prostředí (EIA) do povolovacího řízení, ale pokud jde o jiné stavby, má toto řízení platit jen pro energetické stavby, nikoli pro liniové dopravní stavby. Platná novela zákona o EIA rozšiřuje definici environmentálních organizací a zavádí jejich privilegiované postavení oproti jiným subjektům. Důsledkem bude navýšení administrativní zátěže investorů, orgánů EIA a správních soudů, lze předpokládat zpomalení celého procesu. Některé nátlakové skupiny, které se zaštiťují pojmem občanská iniciativa, mohou proces EIA i nadále zneužívat proti zájmům přímo dotčené většinové veřejnosti, aniž by nesly zodpovědnost za vyvolané náklady.

Návrh zákona o veřejných zakázkách jde v mnoha paragrafech nad doporučené znění evropské směrnice, jeho aplikace bude administrativně náročná a zdoluhavá, přitom stále umožňuje výběr na základě nejnižší ceny, a to i v případech intelektuálních služeb, kde podstatně důležitějším kritériem než nejnižší cena je kvalita poskytnutých služeb. Profesní organizace a svazy ve stavebnictví (ČKAIT, ČKA, CACE, SPS, ARI, SVS) se již mnohokrát snažily uplatnit své připomínky ke znění zákonů během jejich přípravy. Do konečného znění zákonů se však dostane jen malá část i zcela logicky oprávněných připomínek. Mám už dojem, že tyto zákony nejsou zaměřeny na potřeby stavební praxe, ale jsou spíše pro ty subjekty, které zákony vykládají, školí jejich uživatele, provádějí outsourcing pro zadavatele a řeší spory. Na každé státní instituci vzniká prostor pro rozsáhlé a drazé placené poradenské služby, protože stavební legislativa je příliš složitá, nejednoznačná a nestabilní. Přenesení odpovědnosti od úředníka na třetí stranu se také hodí.

Tato situace je velmi odlišná od řady zemí s vyspělou stavební legislativou, kde základní právní a obchodní agenda vzniká po dohodě mezi veřejnými zadavateli a profesními organizacemi, které zastupují dotčené projektové a stavební firmy. Podmínky, na které se smlouvy odkazují, musí být vyvážené, akceptovatelné pro obě strany a hlavně se nesmí neustále měnit, platnost 10 až 15 let je žádoucí a normální.

Pro některé projekty jsou vhodné i alternativní metody zadávání, např. Design&Build nebo Public-Private Partnership. Pro úspěšnou implementaci je třeba mít vyzkoušenou a ověřenou metodiku, proškolené zadavatele i poskytovatele. Je dobře, že s oběma těmito metodami zadávání se v ČR počítá a pilotní projekty jsou již navrženy. Předpokládaná cena za právní, finanční a technické poradenské služby pro zadavatele je 1 % z odhadovaných cen stavebních prací nebo koncesní smlouvy. Proč ne, ale některé dnešní ceny za projektovou dokumentaci pro přípravu stavby včetně projednání jsou často i nižší, při zcela jiné odpovědnosti a riziku. Jen kvalitně připravený projekt pro alternativní metodu zadávání může přinést očekávané výhody: rychlou realizaci, finanční úspory a kvalitní provedení. Tyto věci nejdou nutně proti sobě, příklady úspěšných D&B a PPP projektů ve světě existují.

V našich podmínkách vidíme obavu úřadů ze ztráty kontroly nad celým procesem. Aniž si to přiznáváme, alternativní systémy nás stále více ovlivňují, často jim vyklízíme prostor, ať už z pohodlnosti nebo z pocitu marného boje. Schopnost vzájemně a většinově se domluvit, přesvědčit se o smyslu naší činnosti a o reálných cílech by měla být doprovázena vůlí správně si rozdělit odpovědnosti a rizika. A za provedené dokončené a kvalitní práce je normální férově zaplatit. Projektování jako riskantní a nevýnosný koníček pro aktivně tvořící pracovníky nemůže dlouhodobě fungovat.

Ing. Milan Kalný

2